

tikanju svoj zastavljeni namen, kje je sedaj tisti, ki se bo odpovedal koristim, na ta način pridobljenim. Smatral bo, da je samo ob sebi umljivo, da je za svoje neučiteljsko in nelepo postopanje prejel bonitete, pridobljene po organizacijski poti.

Resnica je, da je zadnje znižanje prejemkov občutljivo najbolj mlajše članstvo, predvsem pa poročeni pari z otroki. Saj je znano vsem, da je znižanje od 300—800 Din bilo skoraj običajno. Razumeti in pravilno moramo oceniti svoj lastni položaj in položaj svojega tovariša, da ne bo nepotrebnega nerazpoloženja izvirajočega iz nepoučenosti.

Kakor vidimo, je toliko razlik med posameznimi člani, da je enotnost za podlago organizacije na videz res težka ali skoro neizvedljiva. Neizvedljiva bi bila, če bi se sami stopnjevali to diferenciacijo do absurda. — Vendar preglejmo svoje vrste, povzdignimo našo stanovsko zavest in stanovsko moralo na tako visoko stopnjo, da ne bo nihče mogel dvomiti o njej. Ravnanje se moramo v vsem svojem delu po principih, ki so z etičnega in socialnega vidika neovrgljivi. Tu je delo naše organizacije, čuvati nad etično in socialno pravičnim odnosom med posameznimi člani, ki bodo morali imeti v sebi toliko kulture in razumevanja, da se bodo ukrepom nastalim iz tega prostovoljno podredili.

Dokler pa ne bo naša stanovska zavest in stanovska morala tako visoka, da bomo

lahko razlikovali med skupno in osebno koristjo, med svojo koristjo in koristjo svojega bližnjega tovariša in bomo lahko svojo korist umaknili drugi, ki bo bolj upravičena, toliko časa tudi ne smemo upati, da bomo vsaj v splošnem izgladili razlike in da bo organizacija moč, ki bo uklonila lahko vse nam nasprotujoče ovire. Izvršni odbor ne more biti odločen v ukrepih, če ne more upati na zaslombo vseh svojih članov in če v najtežjih trenutkih zavladajo med članstvom malodušje in zbežanost radi hipnih neugodnosti. Takemu članstvu ni treba organizacije, takemu članstvu je treba sile, ki ga bo naučila spoštovati skupnost in svoj stan.

Zavedati se moramo, da smo le sami sebi pomočniki. Pomoč raznih drugih ljudi je vedno več ali manj posrečena kalkulacija skritih ciljev, ki naj privedejo učitelja na pot njim lastne koristi. Nikdar še ni bil glas po osamosvojitvi potrebnejši kot v teh dneh. Samo stanovska organizacija naj bo meritorna za nas, ne iščimo si pomoči in poprave krivic pri raznih nemerodajnih lajkah. Ne pozabimo nedavne preteklosti, prav tako tudi ne svoje krivde za marsikaj.

Kakor hitro bo članstvo stanovsko zavedeno in bo spoštovalo poleg zakona še bolj stanovsko moralo ter bo sledilo ukrepom vodstva brez ozira, takrat bo naša moč taka, da se nam ne bo treba bati nikogar. Zato: Učitelji, zavedajoči se samega sebe, pristopite vsi v stanovsko organizacijo. Debevec Boris.

Državni proračun

Predlog proračuna za leto 1936/1937 določa 10.307.040,784 Din izdatkov in ravno toliko dohodkov.

Predlog proračunskih izdatkov izgleda v primerjavi s sedaj veljavnim proračunom takole (vse v milijonih Din; v oklepajih razlike nasproti sedanjemu proračunu):

vrhovna državna uprava 157,7 (+3,6), pokojnine in invalidnine 1100,7 (—), državni dolgovi 767,9 (—152,7), ministristvo pravde 349,5 (—9,2), ministristvo prosvete 833,1 (—17,5), zunanje ministristvo 121,5 (—1,4), notranje ministristvo 517,3 (—28,9), vojska in mornarica 2309,4 (+309,5), ministristvo za zgradbe 154,6 (—13,1), ministristvo za promet 2177,8 (+3,0), ministristvo za pošto 362,3 (+30,4), ministristvo za kmetijstvo 95,7 (—7,4), ministristvo za trgovino 44,3 (—1,3), min. za gozdove in rudnike 266,1 (—24,2), ministristvo za soc. pol. 199,4 (—3,0), ministristvo za tel. vzgojo 11,8 (—2,4), rezervni krediti 40,0 (—);

skupaj 10.307 milijonov Din, to je za 57,2 milijona Din več, nego v sedanjem proračunu.

Slika dohodkov je v primeri s sedaj veljavnim proračunom naslednja (v milijonih Din; v oklepajih razlike nasproti sedanjemu proračunu): neposredni davki 1472 (—145), davek na posl. promet 660 (+170), vojnica in izredni davki 82 (—6), davčni zaostanki 85 (—), trošarine 825 (+27), takse 1039 (—66), carine 700 (+30), viški monopolov 1956 (—), državna podjetja 3488.

Skupaj 10.307 milijonov Din.

Predlog finančnega zakona ne vsebuje nobenih novih odredb, s katerimi bi se reševala večja vprašanja, ki zahtevajo večji studij in globlje proučevanje. V zakonu so odredbe, ki služijo za čim boljše izvajanje proračuna.

Važne določbe finančnega zakona

Prosvetno ministristvo se pooblašča, da lahko izvrši razdelitev kreditov, odobrenih za subvencije in pomoči, do zneska 50.000 Din.

Učiteljstvo.

Učiteljstvo osnovnih, meščanskih, srednjih in strokovnih šol, kakor tudi šolski nadzorniki se lahko dodelijo na delo v druge šole v prosvetno ministristvo, v ministristvo za telesno vzgojo naroda, k banskim upravam, k sreskim načelstvom kot prosvetni referenti. Dalje se lahko namestijo kot prosvetni referenti, delegati, direktorji in učitelji v inozemstvu kot tudi v kulturnih in prosvetnih društvih, ki imajo svoje šole in internate. Ta dodelitev je lahko daljša od treh mesecev, izvzemši § 80 uradniškega zakona. Ti uslužbenici pa nimajo pravice do dnevnice po predpisih uredbe o povrnitvi potnih in selitvenih stroškov državnih uslužbencev. Dodelitev se lahko vrši pri učiteljih osnovnih šol samo v krajih službovanja, pri učiteljih drugih šol pa tudi izven kraja službovanja. Dodeljeni ali narodni učitelji imajo pravico do stanarine iz proračuna prosvetnega ministristva, v banovinah iz banskih proračunov iz prihrankov osebnih

prejemkov. Učiteljstvo osnovnih šol, dodeljeno meščanskim šolam, ima pravico do stanarine iz občinskih proračunov. Učitelji osnovnih šol, ki so si pridobili kvalifikacijo učiteljev meščanskih šol, se lahko brez pogojev § 101 zakona o narodnih šolah postavljajo v kraj, kjer so meščanske šole in dodeljujejo na delo v te šole. Sreski šolski nadzorniki kakor tudi funkcionarji teh poklicev bodo prejeli svoje prejemke iz kreditov, ki so določeni za plačilo prejemkov teh učiteljev.

Šolanje v inozemstvu.

Nadalje vsebuje finančni zakon v pooblaštilih prosvetnemu ministru določila, da morajo državljani kraljevine Jugoslavije bodisi v državi ali izven nje, če se žele šolati na katerikoli šoli v inozemstvu, imeti za to predhodno odobritev prosvetnega ministra. Vsem onim, ki bi odšli na katerikoli šolo v inozemstvu brez te odobritve, se jim to šolanje ne bo priznalo.

Važno določilo.

V § 44. se ministriški svet pooblašča, da podvzame vse v okviru zakonov potrebne

ukrepe, ki bi imeli za posledico uvrščenje gospodarskih razmer.

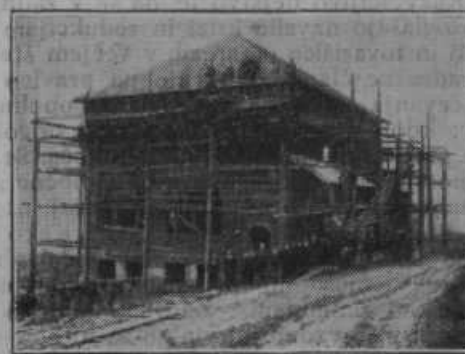
Ministriški svet bo dalje izvrševal revizije osebnih izdatkov, honorarjev, nagrad in drugih postranskih prejemkov, ki jih uživajo državni uslužbenici po dosedanjih predpisih poleg njihovih rednih zakonskih prejemkov, ter bo omejil te prejemke na največ 50% rednih prejemkov. Zaradi sistematiziranja mest v državni službi bo ministriški svet proučil število osebja ter vsega poslovanja posameznih državnih uradov ter bo po potrebi izdal odloke o ukinitvi ali spojitvi uradov, ki se pokazujejo odveč.

Postavitve — prevedbe — napredovanja.

§ 45. določa: Sklepi o sprejemu uslužbencev v državno ali samoupravno službo, kakor

tudi sklepi o napredovanju in imenovanju istih v višjo skupino se lahko izdajo šele potem, ko so pristojni organi ugotovili, da obstoji prosto mesto in prost proračunski kredit. Za kredite, ki bodo tako predloženi v odobritev pristojnemu ministristvu, odnosno pooblaščenim organom, bodo le-ti odgovarjali solidarno za povrnitev škode po zakonu o glavni kontroli, če za izdajo teh ni proračunskega mesta in kredita. Dejstvo, da napredovanje ali imenovanje ne obremenjuje z ozirom na § 4. zakona o naknadnih izrednih kreditih za proračunsko leto 1933-34, se ne bo smatralo, da obstoja prosto proračunsko mesto in kredit. Na breme svobodnega kredita enega uradnika višje skupine se more postaviti samo en uradnik višje skupine s tem, da se ne more prekoračiti niti število niti skupna vsota kredita, odobrenega v proračunu.

CMD gradi novo šolo

Graditev nove šole.

Tam na naši severni meji na Kozjaku v prijazni dolinici pod sv. Duhom v Gradišču je pričela CMD graditi za svojo 50-letnico novo moderno šolo. Delo družbe sv. Cirila in Metoda je znano vsemu učiteljstvu. Saj je ta narodno obrambna družba zgradila že mnogo šol v narodno ogroženih krajih. Znano je tudi, da so vse njene šole lepe stavbe in da je

bivanje v njih učiteljstvu in učencem v veselje. Sedaj gradi to lepo poslopje, v katerem bo dvorazredna narodna šola. Imela bo poleg lepih svetlih učilnic stanovanje za učiteljico, prostore za šol. kuhinjo, knjižnico. Njena graditev je že zahtevala velike vsote in truda.

Vsled napačne miselnosti, da družba ni več potrebna in da naj šole gradi država, so se zmanjšali dohodki družbe. Mnogo je potreb, pa ni kritja za nje. Učitelji so bili in so vedno vneti člani CMD, zato tudi v teh težkih časih ne pozabimo dobrotnice in zaščitnice šolske mladine. Posnemajmo sosede. Vzbuja nas zanimanje javnosti za položaj Slovencev v narodno ogroženih krajih, kakšne so razmere na naših obmejnih šolah. Pričimo z zbiranjem dinarskega sklada za podporo šolam. Mlačnost pri narodno obrambnem delu ima že danes za posledico padanje števila Slovencev v mešanih krajih. Tu je samopomoč na mestu. Učiteljstvo, ki živi med narodom, stori lahko mnogo dobrega za ohranitev naših narodnostnih meja. Strmimo se okoli CMD in ji pomagajmo, bratje ob meji nam bodo hvaležni.

Čehoslovaki za svoje šolstvo

Jugoslovansko učiteljstvo ni z nobenim drugim narodom v tako tesnih stanovskih stikih kakor z brati Čehoslovaki. Pa tudi v naših strokovnih listih in na naših zborih se čestokrat bavimo z napredkom šolstva v naši bratski severni državi. Omenjam naj le predlanski učiteljski zbor v Ljubljani, ki se ga je udeležilo učiteljstvo več okrog Ljubljane razmeščenih srezov ter nas je zagrebski profesor in bivši učitelj Salih Ljubunčič seznanil s šolstvom v CSR. Na lanskem zboru 9 sreskih društev JUU — gotovo naše največje učiteljsko zborovanje — ko smo proslavljali Masaryka, pa nam je prišel predavati celo profesor Masarykove univerze iz Brna dr. Mihajlo Rostohar, sicer naš dolenski rojak.

Čehoslovsko šolstvo je gotovo med najbolj razvitemi na svetu. Statistika v CSR skoro ne pozna analfabetov. Pač najlepše spričevalo za državo, ki ji stoji na čelu eden največjih svetovnih učenjakov in filozofov dr. Masaryk. Prav te dni ima praški parlament obilico dela, zbornica pretresa državni proračun za prihodnje budžetsko leto. V naših listih smo čitali, da je čehoslovski državni proračun skoro edini na svetu, ki je izkazal preostanek. Zanimivo je zasledovati debato o proračunu v CSR za prihodnje leto.

Generalni referent Remeš, ki je podal temeljno sliko prihodnjega proračuna je sicer ugotovil, da se nahaja tudi CSR pod težko pezo svetovne krize, ki tlači državo že 6. leto. Vendar v teh težkih časih ne smemo pozabiti šolstva in s tem napredka našega naroda! Je bil soglasen klic poslanske zbornice.

Preden izreče plenum besedo o prosvetnih in šolskih vprašanjih razpravljajo poslanci o vseh predmetnih zadevah v kulturnem odboru. Letos je te dni razpravljajal kulturni odbor praške poslanske zbornice o kulturnih in

šolskih zadevah ob navzočnosti šefa čehoslovške prosvete ministra dr. Krčmara. Prasebno temeljita je bila debata o šolskih vprašanjih. Posnemam le dvoje, troje podrobnosti. Poslanec Otáhal je obrnil posebno pažnjo mladini, ki je dokončala studije pa ne najde zaslужka. Prikazal je na nekaterih zgledih žalostne slike o taki mladini, ki jo je pogoltnila ulica. Za to mladino se bo skušalo najti priliko, da se šola še naprej v raznih težajih. Prav duhovna poglabitev jo naj odvede od strahot ulice in duhovnega razkrajanja. Poslanec Chalupa pa je pokazal na posledice gospodarske krize. Zaradi zmanjšanja življenjskih sredstev se opaža nagibanje prebivalstva sistemu enega ali dveh otrok. Padec porodov je viden že v nekaterih razredih osnovnih šol. Državna uprava naj podvzame vse mere, da se zviša narodova plodnost.

Poslanec Apelt pa je zahteval vso pozornost vprašanju novih šolskih zgradb. Stoletje otroka zahteva higijenskih šolskih stavb. CSR se tega dobro zaveda.

Pri gradnji šolskih stavb ne štedijo novcev. Pisec teh vrst je imel priliko, da si je ogledal šolske stavbe v več krajih v CSR. Med najbolj impozantnimi stavbami je šolska palača v Hradcu Kralovem, ki so si jo ogledali svoj čas tudi člani UPZ na svoji prvi inozemski turneji. Nedavno otvorena brnska juridična fakulteta v univerzitetnem centru pa je sploh višek, ki ga pozna šolsko stvarstvo.

Trenotno grade tudi v Pragi več stavb za učne namene.

Zdaj na jesen so zastavili lopate za temelje gimnazijskega poslopja v XII. okraju. Stavba bo dolga 82 m, široka 12,5 m in trinadstropna. Telovadnica pa bo v posebni stavbi d = 25 m, š = 11 m. Mimo raznih dvoran za risalnice, fizikalno dvorano, dvorano za pev-

Lojze Zupanc:

Učitelj Čičigoj v nebesih...

V letu Gospodovem 1935., devetnajsti dan po prazniku Vernih duš, je učitelj Čičigoj prišel med krlatce. Tam so ležali pod drevjem ljudje in dremali. Op je pa že takšne baže neobdobja, da se mu brez dela ni dalo postopati nad zvezdami, zato je — lepo tablo naslonil na samotno drevo in nič koliko učencev je imel. Še sveti Peter, ki je posedal na pragu, je vzel na stara leta knjigo v roke. Nekaj dremajočih je pa seveda še zmerom ostalo pod drevesi. — (Vencislav Winkler.)

Ampak, tile dremajoči so bili šele pravi gadje! Pa kaj hočemo, svetemu Petru se je na stara leta zdelo primerno vzeti knjigo v roke, pa ni prav nič čudnega, če se je slepura, zmotil in odprl nebeske dveri tudi takim, ki tega niso zaslužili. Moj Bog, ko so se le-ti prebudili in zagledali pod drevesom učečega Čičigoja, so zagnali takšen strahovit krik, da je samemu Petru od strahu padla knjiga iz rok.

»Tfej, da te le sram ni, Čičigoj,« so zavrli. »Kako si pa ti prišel semkaj, a?«

Čičigoj pa, revše egavgo, je zajokal: »Tak lepo vas prosim, ljubi tovariši moji, vsaj vi mi dajte tukaj v miru splesniti. Lejte, v vicah me niso marali, iz pekla so me hudiči nagnali, i kam naj pa grem, ko me pa na zemlji tudi ne marajo?«

Pa je vstal največji med njimi, bil je pravi silak, ki mu Čičigoj niti do ramen ni segel, in božjastno zakričal:

»Tak tako se prenevedaš? Lepa reč. Kje si se pa potikal od 26. marca 1931. leta, a? Mar misliš, da niso segli od zemlje glasovi le-sem ter nam sporočili, da si tisti dan poslednjič čivknil v nekem listu, potlej pa umrl!«

»Pa je tako tudi prav,« je primeknil drugi. »O, tudi k nam v nebesa pošiljajo tisti časopis, kjer je bil takrat objavljen tvoj dnevnik in pa tvoja korespondenca, ja. Viš, pa si se zameril nekaterim, ko si v mottu tistega dnevnika zapisal vrstice: Nekateri učitelji imajo komaj par ur službe na dan. Pridni učitelji so redke izjeme! — Ali se tako piše o nas? Ti seme ti, neveljavo! Viš, prav privoščili smo ti takrat, ko si jo dobil po glavi, da si umrl, pa da nisi nič več mogel objavljati tistih onegavih dnevnikov in v pisem od tam gori neke, kjer se je rodil Krpan, kot si sam napisal, pa še podoben lari-fari.«

Pa je vstal tretji in očital:

»Tfej, da te le sram ni, učitelj Čičigoj. Cela štiri leta si se potepal od zemlje k vicam, od vic v peklo, iz pekla pa k nam. Ali se to potepanje spodobi za človeka, ki bi moral biti drugim v lep zgled? Pa to še ni vse. Še druge čedne stvari smo sišali o tebi. Mesto da bi dal po svoji smrti zemljanom mir in počival v miru, si izmisliš, šleva široko-ustna, in od časa do časa pošiljaš kakšno pismo na zemljo v cajtengo in razburjaš duhove. Pa kot že rečeno. Tiste cajtengo čitamo tudi mi in tako smo zvedeli za tvojo grehoto.«

In četrti je vstal, se pretegnil, ter mu pričel naštevati zločine:

»Nehvaležnost črna. Nisi se zadovoljil, da si mirno umrl in da smo ti napisali spodoben parte, nak, šel si, mrcina, in se vsedel za čisto nov kateder in se vstopil pred čisto novo tablo, potlej pa se še upaš trkati na grešna prsa, da si vse te dobrine dobil po nekakšnem razpisu.«

»Jojhata,« je zavekal Čičigoj, »to pa že ni res, kar mi očitaš. Opravljajo me tisti, ki so ti to povedali. Kateder, o katerem govoriš, je bil takrat šele v delu in nove table tudi še ni bilo. Tisti, ki so to delo naročili, niso imeli penazev za mojster, jaz sem jih v loteriji zadel, plačati sem potlej imel s čim, in jih privlekel v zapuščene in dotlej pozabljene hribe. Pa, ali sem zaslužil od vas te očitke, če sem bil izvoljen med izbranci kaj?«

»Boš precj tiho!« mu je oni presekali besedo. »Kaj boš onegavil. Čitali smo, vseeno kje, pa konec. Pa to še ni vse. Greš in delaš zmedo, ko pošiljaš v cajtengo pošto, opisuješ banalno o razbojniških napadih na šole in farovže in delaš s tem reklamo za časopise, ki takšne banalnosti objavljajo. No, pa te je lepo oni dan počesal tisti, ki je tvojo pošto primerjal s pobeljenimi grobovi! Pa saj jo je tudi ubral na pravem mestu, viš, ko je vedel, da si že pred štirimi leti umrl. Le ti tega nočeš vedeti in kar naprej, pa ne da bi te kdo kaj vprašal, rogoviliš in nam delaš sramoto.«

Strahno se je učitelj Čičigoj bal teh očitkov. Hlače so se mu pričele tako tresti, da si jih je moral za sedem lukenj pritegniti na opasač. Pa kar tako se tudi ni dal stisniti za lepo nebesko tablo. Glas se mu je ihtel kar

tresel, da še spregovoriti ni mogel, zato je s kredo napisal na tablo tole:

»Počemu bi me tako zmerjali! Krivični ste mi, pa če bi dušo imel, pokazal vam bi jo bil, da je čista in nedolžna. Bog oca pa mi jo je že pred štirimi leti, ko sem bil umrl, vzel, zato tega ne morem. Pa saj vem, kaj hočete. Posebno ti, ki si mi nove table in novega katedra nevoščljiv, bi se nemara rad, spovnil nazaj v isti kraj, kjer si že nekoč tudi ti brisal staro tablo in sedel še za stari in črviim katedrom. Nak, Malo se menim, če grmite name, saj je še tisti onegavi Francé prešerno zavl, ko je pribil:

Naj misli, kogar bi puščice te zadele, da na visoki vrh lete iz neba strele.

No, po vsem tem pa bo nemara že res, da sem na vse vaše grmenje in streljanje v prazno še ponosen. Mislite da me črnite, mi pa kadite, haha! Sploh pa sem zadovoljen, če me le mladina mara. Oni dan se je namreč v tistem onegavem časopisu, ki mi ga radi mojih pošt očitate, izrekla, da bo sama narisala prizor k mojemu pismu, kako Turki vlečejo zvonove svete Magdalene v Kolpo. Zvon sem jaz, Turki bi pa vi radi bili, pa v nebesih jim ni mesta, hahaha!

To jim je bilo pa že preveč. Da bi se še norčeval iz njih, nak! Planili so nanj, ga podrli na tla, pograbili tablo poleg nebeskega drevesa in ga z njo našeskali. Tisti, ki je bil šivávec med njimi, pa je priskočil z iglo in nitjo, da bi mu zašil usta...

Zahvaljen bodi nebeski Bog. Mednje je planil sam sveti Peter in komaj se mu je posrečilo, da je preprečil to nakaz.